

## UČNI NAČRT

<b>Tematski sklop</b>	<b>Urejanje skupnih zadev: vprašanja demokracije</b>
<b>Tema / vsebina</b>	Urejanje skupnih zadev 7

## UČNI NAČRT

<b>Cilji</b>	Spoznavajo ključne značilnosti delovanja pravne države, zlasti pomembnosti nadzora nad nosilci oblasti; pomen civilne družbe
<b>Pojmi</b>	Državlanske pravice in dolžnosti, stranke, volitve, parlament, načelo delitve oblasti, vlada in uprava, predsednik države, predstavniška demokracija, sodstvo, varuh človekovih pravic, pravna država, civilna družba.
<b>Možne medpredmetne povezave</b>	Slovenščina, Geografija, Angleščina, Filozofija za otroke.
<b>Dodatne informacije za učitelje</b>	1. Učitelj naj bo pozoren na prenos znanja v konkretno vedénje v razredu – ni dovolj, da učenci vedó, kaj je dober oziroma slab argument, to morajo tudi uporabljati v pogovoru v razredu. 2. Učitelj naj vodi razpravo tako, da ogled filma poveže z izkušnjami učencev. 3. Pri tej temi naj bo pozoren na smiselno vpeljevanje ključnih pojmov: da podajanje pojmov ne bo izpadlo kot golo predavanje nove snovi.
<b>Dodatne informacije za učence</b>	1. Pomen poslušanja sošolcev in ocene njihovih argumentov. 2. Povezava razgovora v šoli z vsakdanjimi izkušnjami.

## DIDAKTIČNI MODELI

<b>Ime</b>	<b>Nadzorovati oblast: civilna družba</b>
<b>Neposredni cilji</b>	Učenci se z branjem <i>Splošne deklaracije človekovih pravic</i> in ogledom aktivističnega filma <i>Interferenze</i> pripravijo na razpravo, v kateri premislijo zlasti pojme civilne družbe, aktivizma, državljanske nepokorščine ipd.
<b>Didaktična naloga</b>	Učenci preberejo skrajšano verzijo členov <i>Splošne deklaracije človekovih pravic</i> in si ogledajo kratek aktivistični film <i>Interferenze</i> . Na osnovi ogleda filma in branja <i>Deklaracije</i> učitelj razvije pogovor z učenci, v katerega vplete ključne pojme – zlasti pojem civilne družbe, aktivističnega delovanja, budnosti državljanov, državljanske nepokorščine, odgovornosti vlade itd. Te pojme poskuša povezati z izkustvom učencev in kolikor le mogoče problematizirati posamezne pojme in odgovore.
<b>Metodika-variante</b>	
<b>1. Ogled aktivističnega filma <i>Interferenze</i></b>	
Učenci si ogledajo film <i>Interferenze</i> (vir: <a href="http://www.whydemocracy.net/film/22">http://www.whydemocracy.net/film/22</a> ). Film je za učence zahteven, vendar ne prezahteven. Hkrati ponuja možnost za ponovitev nekaterih predhodno obravnavanih pojmov.	
<u><i>Načrt razprave z učenci (za dve šolski uri):</i></u>	
<ol style="list-style-type: none"><li>1. V kateri državi se film dogaja? (Odg. Italiji)</li><li>2. Ali imajo tam demokracijo?</li><li>3. Kako to veš? Ali je bil v filmu uporabljen kakšen pojem, ki bi to potrjeval? (Uporabljen je bil na primer pojem predsednik vlade – ob čemer se ponuja priložnost za ponovitev, kakšne so njegove naloge ipd.)</li><li>4. Ali je dejavnost televizije Orfeo, o kateri govori film legalna ali ilegalna? Kaj pomenita oba pojma?</li><li>5. Ali je ilegalna dejavnost lahko kdaj pravilno ravnanje?</li><li>6. S katerim členom iz <i>Splošne deklaracije človekovih pravic</i> govorec v filmu utemelji pravilnost ilegalnega oddajanja televizije Orfeo? Kako se ta člen glasi? (Seveda gre za 19. člen, ki se glasi takole: »Vsakdo ima pravico do svobode mišljenja, vstevši pravico, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi</li></ol>	

svojega mišljenja, in pravico, da lahko vsakdo išče in sprejema in širi informacije in ideje s kakršnimikoli sredstvi in ne glede na meje.«)

7. Ilegalno delovanje, ki je vseeno pravilno, ker se bori za temeljne človekove pravice, se imenuje tudi *državljska nepokorščina*. Kaj misliš zakaj se ljudje v kakšni državi odločijo za državljansko nepokorščino? (Zaradi neodgovornega ravnanja oblasti.)
  8. Zoper koga je usmerjena državljansko nepokorščina?
  9. Kakšne so naloge nosilcev oblasti (vlade, občine) [ponovitev]?
  10. Ali so nosilci oblasti kakorkoli odgovorni do tistih, ki jim vladajo?
  11. Kaj nam izrazi državljanske nepokorščine govorniki o odgovornosti oblasti: ali je oblast ravnala odgovorno ali ne?
  12. Ali poznaš kakšen primer neodgovornega ravnanja oblasti?
  13. Kakšne so lahko posledice neodgovornega ravnanja?
  14. Ali poznate kakšen primer državljanske nepokorščine? (Na tej točki lahko učitelj našteje najbolj nedavne primere in razloži njihov namen.)
  15. Kaj je naloga civilne družbe v posamezni državi?
  16. Ali imate konkreten predlog za akcijo, s katero bi opozorili na kakšno neodgovorno ravnanje?
- Ipd., itd.

## 2. Mahatma Gandhi - Mohandas Karamchand (1869-1948)

*Mojster nenasilnega boja za resnico in človekove pravice*

»Rodil se je v Indiji z imenom Mohandas Karamchand Gandhi. Pozneje je postal znan kot Mahatma, kar pomeni »velika duša«. V Londonu je študiral pravo in postal odvetnik. Bil je vegetarijanec in je o tem napisal nekaj knjig. Svoje delovanje je začel leta 1893 v Južni Afriki, kjer se je boril proti rasni diskriminaciji Indijcev. Leta 1913 so ga zaprli, ko je vodil protestni pohod indijskih rudarjev v Južni Afriki. Med prvo svetovno vojno se je vrnil v Indijo. Po vojni je deloval v indijskem nacionalnem kongresu in v gibanju za neodvisnost Indije. Postal je svetovno znan z uveljavljanjem politike državljanske neposlušnosti, protestnega postenja (gladovne stavke) in pasivnega ter nenasilnega odpora in je bil zaradi tega večkrat zaprt (vsega skupaj je preživel več kot 2300 dni v zaporu). Leta 1922 je bil obsojen na 6 let zaporu, vendar so ga po dveh letih izpustili. Leta 1924 se je 21 dni postil za enotnost muslimanov in hindujcev. Ena najbolj osupljivih akcij je bil »solni marš« leta 1930, ko je vodil več tisoč ljudi skoraj en mesec do morja, da so si nabrali svojo sol, da ne bi plačali solnega davka. Leta 1933 se je 21 dni protestno postil proti britanskemu zatiranju v Indiji. Leta 1939 se je protestno postil proti avtorskemu zakonu v Indiji. Med drugo svetovno vojno je še intenzivneje zahteval neodvisnost Indije. Leta 1942 so ga ponovno zaprli za 2 leti. Boril se je za sožitje med hindujci in muslimani in je nasprotoval odcepitvi Pakistana. Leta 1948 ga je med vodenjem molitvenega shoda umoril hindujski skrajnež. (Vir: <http://lkm.fri.uni-lj.si/xaigor/slo/modrosti/ucitelj/gandhi.htm> (19. 6. 2008).«

Kdor meni, da je ogled aktivističnega filma neprimeren ali prezahteven, se lahko razprave o civilni družbi, aktivizmu in državljanski nepokorščini loti na številne druge načine. Eden izmed predlogov se osredotoča na zgodovinske osebe in medpredmetno povezavo z zgodovino. Učitelj lahko učencem predstavi Gandhija ter od tod izpelje razpravo, podobno zgornji.

## 3. Konkretna akcija

Učitelj skupaj z učenci povabi na šolo kakšnega aktivista (dva možna naslova za stik sta: <http://www.pekarna.org/> (19. 6. 2008) in <http://www.metelkova.org/> (19. 6. 2008). V pogovoru poskušajo opredeliti katerega izmed perečih in za učence aktualnih problemov ter pripraviti konkretno akcijo.

Idej za akcije je veliko. Lahko gre za protest zaradi neurejenih poti v šolo, zaradi neurejenih kolesarskih stez, zaradi onesnaževanja okolja kakšnega gospodarskega podjetja v kraju itd.

#### 4. Oglad filma o zahtevi Greenpeace-ovih aktivistov predsedujočemu v EU

Kratek odlomek iz spletne strani: <http://www.vest.si/2008/06/05/greenpeace-z-janso/> (28. 6 2008):

»Greenpeace je danes **Janezu Janši**, slovenskemu predsedniku vlade in trenutno predsedujočemu Evropskemu svetu, izročil peticijo z več kot 45.000 podpisi. Peticija poziva premiera Janšo, naj vzpodbudi vse države EU k zvišanju ambicij zakonodaje, ki naslavlja podnebne spremembe, še posebej osebne avtomobile. 45.163 podpornikov Greenpeace-a zahteva od predsedujoče EU, naj se postavi v bran podnebnju in ne dovoli bilateralnih dogovorov za zaprtimi vrati med Francozi in Nemci v okviru zakonodaje, ki omejuje emisije CO<sub>2</sub> iz avtomobilov. "EU zakonodaja se mora oblikovati s strani vseh 27 članic EU in ne samo s strani dveh najglasnejših," pravi **Nina Štros**, predstavnica Greenpeace-a v Sloveniji ...«

Na omenjeni strani je tudi kratek 4 minutni film, v katerem Nina Štros predaja peticijo predsedujočemu EU.

Ideja za pouk: Učenci si ogledajo film, preberejo članek, nato učitelj razvije razpravo o tem, kaj se v filmu dogaja, kakšna je vloga civilne družbe, zakaj so iniciative, kakršne so podpisovanje peticij, delovanje organizacij kot je Greenpeace itd. pomembne?

<b>Drugo gradivo</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>- Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Urejanje skupni zadev: vprašanja demokracije</i>.</li><li>- Milharčič-Hladnik, Mirjam: Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred devetletne osn. šole; pogl. Demokracija v šoli in razredu.</li><li>- Državljska vzgoja in etika; delovni zvezek za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Urejanje skupni zadev: vprašanja demokracije</i>.</li></ul>
<b>Internetni / knjižni kotiček za učence</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>- <a href="http://www.youthforhumanrights.org/catalog/index.html">http://www.youthforhumanrights.org/catalog/index.html</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.varuh-rs.si/index.php?id=102">http://www.varuh-rs.si/index.php?id=102</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.whydemocracy.net/film/22">http://www.whydemocracy.net/film/22</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.pekarna.org/">http://www.pekarna.org/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.metelkova.org/">http://www.metelkova.org/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://lkm.fri.uni-lj.si/xaigor/slo/modrosti/ucitelji/gandhi.htm">http://lkm.fri.uni-lj.si/xaigor/slo/modrosti/ucitelji/gandhi.htm</a> (19. 6. 2008).</li></ul>
<b>Internetni / knjižni kotiček za učitelje</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>- Justin, Janez; Sardoč, Mitja &amp; Klemenčič, Eva (2008). <i>Učenje in izobraževanje za demokratično državljanstvo: zbirka gradiv – zgoščenka</i>. Ljubljana: Pedagoški inštitut.</li><li>- Kompas: priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah (2005); prevod in priredba Alenka Elena Begant. Ljubljana: DZS.</li><li>- <a href="http://www.4teachers.org/">http://www.4teachers.org/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/">http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.eip-cdv.si/kompas.html">http://www.eip-cdv.si/kompas.html</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.zofijini.net">www.zofijini.net</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.archive.org/index.php">http://www.archive.org/index.php</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.whydemocracy.net/">http://www.whydemocracy.net/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.whydemocracy.net/films/2?PHPSESSID=a9d411bfb92e6a84cef43514aeebe5ba">http://www.whydemocracy.net/films/2?PHPSESSID=a9d411bfb92e6a84cef43514aeebe5ba</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.varuh-rs.si/index.php?id=10">http://www.varuh-rs.si/index.php?id=10</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://volitve.gov.si/">http://volitve.gov.si/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://eycb.coe.int/compass/">http://eycb.coe.int/compass/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://eycb.coe.int/edupack/default.htm">http://eycb.coe.int/edupack/default.htm</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://sl.wikipedia.org/wiki/Delitev_oblasti">http://sl.wikipedia.org/wiki/Delitev_oblasti</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://sl.wikipedia.org/wiki/Parlament">http://sl.wikipedia.org/wiki/Parlament</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://sl.wikipedia.org/wiki/Vlada">http://sl.wikipedia.org/wiki/Vlada</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.fu.uni-lj.si/kat_jav-upr/uvodvjavpravo/delitevoblastivRS.pdf">http://www.fu.uni-lj.si/kat_jav-upr/uvodvjavpravo/delitevoblastivRS.pdf</a> (19. 6. 2008).</li><li>- <a href="http://www.amnesty.si/">http://www.amnesty.si/</a> (19. 6. 2008).</li><li>- Državljska ali domovinska vzgoja (2004). Šolsko polje; letnik XV, številka 1/2.</li><li>- <a href="http://www.greenpeace.org/international/">http://www.greenpeace.org/international/</a> (28. 6. 2008).</li></ul>